

Mitä on usko?

Pekka Ervastian esitelmä 1/10 1916

Te muistatte ja tiedätte kaikki, kuinka tässä protestanttisessa kirkossa pidetään uskoa ja elämää uskossa ainoana oikeana kristillisyytenä, ja kulmakivenä pidetään sitä Lutherin opetusta, että usko yksin tekee autuaaksi. Luther tässä nojautuu Paavaliin. Protestantismi puhuu myös aina omantunnon vapaudesta ja painostaa sitä, että protestanttinen liike, protestanttinen kirkko juuri siinä suhteessa erosi katolisesta kirkosta, että se vapautti ihmisten omatunnot, jotka katolinen kirkko oli pitänyt suuressa orjuudessa. Mutta vaikka näin sanotaan – ja siinä on paljon totta – niin tiedämme kuitenkin, että itse protestantismin periaate on tuo aate, tuo opetus, että usko yksin tekee autuaaksi. Katolinen kirkkohän oli opettanut, että tuo usko yhdessä hyvien töiden kanssa tekee autuaaksi, mutta Luther nousi ja sanoi: ”Kaikki teot ovat arvottomat, ainoastaan usko tekee autuaaksi.“ Nyt voimme kysyä: ”Eivätkö siis Paavalin sanat: 'Niin pysyvät nyt nämä kolme, usko, toivo ja rakkaus, mutta suurin niistä on rakkaus', eivätkö nämä sanat ole ristiriidassa tuon Lutherin käsityksen kanssa?“ Me voimme syystä näin kysyä, sillä tämä kysymys on ahdistanut monia ihmisieluja, joille usko on muuttunut uskoksi joihinkin opinkappaleihin, esim. että ihminen on syntinen olento, jonka Jumala on luonut iankaikkiseen kadotukseen. Kun uskolla ymmärretään tällaisten opinkappaleiden totenapitämistä, joihin niin monet uskovat, ei ole ihme, että ne, jotka ovat heränneet ajattelemaan, kysyvät: ”Entä mihin jää rakkaus?“, sillä he ovat huomanneet, että ihminen voi olla uskovainen, joka uskoo Jumalan armoon, siihen, että hän pelastuu Jumalan armosta, ja kuitenkin hän on

ilman rakkautta, hän on kylmä ja julma. Ja silloin voimme kysyä: Mistä johtuu tämä ristiriita uskon ja rakkauden välillä? Kun me tutkimme henkistä elämää sellaisena kuin se on, niin meissä herää kysymys: Pitääkö tällainen ristiriita välttämättä olla olemassa? Me näemme, että on olemassa uskoa ilman rakkautta. Ihmisellä voi ulkonaisessa, älyllisessä merkityksessä olla uskoa määrättyihin oppeihin, usko esim. jälleensyntymiseen, karmaan, Mestareihin, ihmisellä on oppeja, joihin hän uskoo ja joita hän pitää totena – niinkuin ne saattavat ollakin tosia – mutta vaikka hän niihin uskoo, ei hänen sydämessään silti ole rakkautta. Jos hän on kirkon jäsen, niin hänen uskonsa puhuu siitä, miten hänen on eläminen ja miten vapautuminen pahasta, miten Kristus vapahtaa ihmisen pahasta. Jos hän on teosofi, niin hän ajattelee: Minun sieluni vapautuu pahasta karman avulla, sillä karman laki johtaa kehitystä, ja niin olen kerran oleva vapaa kaikesta pahasta. Tämä usko on molemmissa tapauksissa uskoa ihmiseen yksilölliseen pelastukseen, ja usko tässä merkityksessä on useimmiten ilman sitä rakkautta, josta Paavali puhuu.

Ja me voimme syystä kysyä: Täytyykö tällainen ristiriita aina olla olemassa? Ajatteliko Lutherkin niin, että on olemassa ristiriita uskon ja rakkauden välillä, ja onko protestanttinen kirkko ratkaissut tämän ristiriidan sillä, että se sanoo: “Usko yksin tekee autuaaksi, me emme tarvitse sitä rakkautta, joka ilmenee teoissa”? Onko tämä protestantismin todellinen aate? Onko Paavali ajatellut tällaista uskoa puhuessaan uskosta, toivosta ja rakkaudesta? Me, jotka kutsumme itseämme teosofeiksi, olemme velvoitetut tutkimaan, ovatko Paavali ja Luther todellakin tarkoittaneet tällaista uskoa, vai onko olemassa muunkinlaista uskoa, onko ”usko“-sanalla olemassa jokin muukin merkitys, sellainen merkitys, jolloin se ei enää ole ristiriidassa rakkauden kanssa?

Ja kun me näin kysymme, ja ryhdymme tutkimaan Paavalin ja Lutherin opetuksia, niin me huomaamme, etteivät

he olekaan opettaneet tällaista uskoa, että Luther samoin kuin Paavalikin sanovat – niinkuin me teosofitkin sanomme –: Usko on elävää. Usko ei ole ainoastaan älyllistä toimintaa, usko ei ole ainoastaan järjen vakaumusta ja järjen asia, vaan usko on elävää elämää. On tehtävä ero kuolleen uskon ja elävän uskon välillä. Se usko, joka on pelkästään älyllistä, pelkästään joidenkin oppien totena pitämistä, on kuollutta uskoa. Kukaan ei sitäkään uskoa tuomitse, sillä sekin on tarpeen ihmiskunnan kehityksessä, sillä sellainen kuin on ihmisten usko, sellaiseksi heidän elämänsä muodostuu, siihen vaikuttaa äly. Mutta me muistamme ja tiedämme, että kaikki uskon sankarit ja marttyyrit ovat sanoneet: ”Usko tässä merkityksessä on kuollutta, mutta on olemassa toisenlaistakin uskoa, on olemassa elävää uskoa, sellaista uskoa, joka ei ole ristiriidassa rakkauden kanssa, on olemassa usko, joka on rakkautta“. Mitä on tämä elävä usko, josta ovat puhuneet kaikki mystikot, sankarit ja marttyyrit? Se on usko, joka ei ole kaukana yhdenkään ihmisen sielusta, oli hän sitten kuinka pieni tai vähäpätöinen tahansa. Se usko on, aivankuin Lutherkin sen määritteli, se elävä usko on usko siihen, että Jumala on rakkaus, se on usko rakkauteen. Ihmisen ei tarvitse teologisesti spekuloida Jumalasta, hänelle riittää tieto: Jumala on rakkaus. Miten me, jotka olemme pieniä ihmisiä, tietäisimmekään, mitä on elämän syvin mysteeri, mitä on Jumalan mysteeri? Mutta me voimme tietää Jumalasta sen, että Jumala on rakkaus. Tämä usko ja tieto on ilmi lausuttu siinä Jumalan nimessä, jota Jeesus käytti: Isä, se sisältyy myös siihen jumalkäsitteeseen, jota rukoillaan katolisessa kirkossa: Äiti. Tällä on lausuttu julki se ajatus, että Jumala on rakkaus. Ei kuitenkaan niin, että Jumala on jokin personallinen olento, jota me voimme katsella, tai joka meitä rakastaa, vaan niin, että Jumala on itse elämän salaisuus, joka pitää maailman yllä: Jumala on itse elämä ja tämä elämä on rakkaus. Tämä on uskon elävä sisältö: Jumala on rakkaus. Me emme tiedä Jumalasta muuta kuin ainoastaan

sen, että Jumala on rakkaus ja että tämä rakkaus meitä rakastaa.

Tämä on se todellinen usko. Meidän järkemme ei kuitenkaan sitä heti sellaisenaan hyväksy, vaan se tekee ensin sille vastarintaa. Mutta kun saamme opinkappaleita, joita voimme pitää tosina, kun saamme opetusta elämän laista, saamme opinkappaleita, joita meille antavat aikain viisauden opit, niin ne selittävät meidän järjellemme, millä tavalla Jumalan rakkaus ilmenee. Kun ihminen esim. saa kuulla karmasta ja jälleensyntymisestä ja uskoo niihin, niin hän voi huomata, miten Jumalan rakkaus ilmenee siinä, että ihminen – itsessään ikuinen olento – saa syntyä maailmaan uudelleen ja uudelleen kehittyäkseen ja oppiakseen. Ja kun ihminen uskoo tähän, niin hän voi tulla järjessään niin järkytetyksi, että hän näkee: ”Todella, rakkaus on kaiken takana!” Ja silloin hänelle selviää Jumalan rakkaus, että Jumala rakastaa häntäkin, niin syntinen ja huono kuin hän onkin. Hän voi nähdä: ”Niin Jumala rakastaa minuakin, että hän vie minut kerran täydellisyyteen“, ja niin voi hänelle avautua Jumalan valtameren suuruus. Ja se voi hänelle ilmestyä samalla tavalla kuin Paavalille ja Lutherille, hän voi nähdä, kuinka on ollut olemassa ihminen, jossa meitä vapahtava jumalallinen rakkaus on saanut personallisen muodon, jossa jumalallinen rakkaus on astunut elävänä maan päälle. Jumalasta ei voi muuta tietää, kuin että hän on rakkaus, mutta se rakkaus on elävänä astunut maan päälle. Se tulee selväksi hänen sisässään. Kun Luther meni luostariin, niin hän uhmaili kaikkia ja taisteli, kunnes huomasi, ettei ole olemassa muuta autuutta, kuin että tuntee Jumalan rakkauden sellaisena, kuin se on Jeesuksessa ilmentynyt, niinkuin Jumala on itsensä ilmentänyt Jeesus Kristuksessa. Hänessä on Jumala antanut kuvan itsestään. Niinkuin Jeesus, Vapahtaja, rakastaa, niin rakastaa myös Jumala. Näin se selvisi Lutherille, ja näin se selvisi myös Paavalille, kun hän näyissä näki Jeesuksen. Silloin hän ymmärsi, mitä on elävä usko, mikä on se ainoa kulmakivi,

jonka päälle hän voi rakentaa; että se on Jumalan rakkaus, se on se, että Jumala on rakkaus. Meidän järkemme voi meille tämän todistaa jo aikaisemminkin, mutta elävänä tämä usko syttyy meissä vasta silloin, kun me näemme elävän vapahtajaolennon, kun me näemme vapahtajan sellaisen kuin Jeesus Kristus, hänet, jossa jumalallinen rakkaus on täydellisesti ilmennyt. Ja silloin me ymmärrämme, ettei ole ristiriitaa uskon ja rakkauden välillä, silloin me myös ymmärrämme mitä Paavali tarkoittaa I Korinttolaiskirjeen 13. luvussa: ”Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielillä, eikä minulla olisi rakkautta, en minä olisi mitään jne.“ Me ymmärrämme, mitä Paavali näillä sanoilla tarkoittaa. Hän puhuu siitä rakkaudesta, joka on Jumalan rakkaus ihmisen sielussa. Hän ei puhu rakkaudesta minkäänlaisena tunteena, haihtuvana, niinkuin kaikki tunne. Tunteet haihtuvat, mutta tämä rakkaus, josta Paavali puhuu ja johon Luther uskoo, ei ole tunnetta, sillä se ei katoa! Mitä se rakkaus on? Se on tahtoa. Todellinen rakkaus ei asu tunteessa, vaan se asuu tahdossa. Kun ihminen uudestisyntyy, niin että hänessä syntyy elävä usko, usko rakkauteen, niin että hänen tahtonsa puhdistuu. Silloin hänen tahtonsa pyrkii rakkauteen, joka ei ole tunnetta, vaan todellista katoamatonta rakkautta. Ja jos me kysymme: Onko maan päällä mitään kuvaa tällaisesta jumalallisesta rakkaudesta, onko inhimillisessä elämässä mitään, joka vastaa, vaikkakin heikosti, jumalallista rakkautta?, niin me voimme vastata: On olemassa inhimillinen sielunvoima, joka heijastaa jumalallista rakkautta, ja se on äidin rakkaus. Äidin puhdas, voimakas ja kestävä, järkkymätön rakkaus on maallinen kuva jumalallisesta rakkaudesta. Niinkuin äiti rakastaa lastaan, niin Jumalakin rakastaa. Vaikka äiti näkisi poikansa kuinka langenneena tahansa, niin hänen rakkautensa ei muutu, sillä hän tahtoo kaikki peittää. Hän uskoo, että poikansa nousee ja parantaa itsensä: ”Hän tulee vielä siksi, millaisena minä hänet näen“. Ja kun hänen pojastaan kerrotaan paha, niin ei hän näe

asiaa samalla tavalla kuin panettelijat, ei hän usko heitä. Hän näkee, mitä hänen lapsensa oli sisässään ajatellut ja teoillaan tarkoittanut. Hänen rakkautensa ei ole sokea, hän näkee totuuden ja uskoo, että totuus voittaa. — Vaikka nämä tällaiset äidit ovatkin harvinaisia, niin tiedämme kuitenkin, että heitä on. On äitejä, jotka rakastavat näin: ”Minä koetan tehdä kaikkeni, että sinun syntisi peittyisivät!“

Tämä jumalallinen rakkaus syntyy ihmisen sielussa, kun usko hänessä syttyy. Usko ja rakkaus ovat sama asia, se on Jumala, joka ilmoittaa itsensä ihmiselle. Ja kun Jumala on ilmoittanut itsensä ihmiselle, niin että ihmisen tahto on puhdistunut, silloin ei ihminen voi muuta kuin rakastaa. Ja silloin on totta, mitä Luther sanoi: ”Synti ei ole paha henki, perkele, synti ei ole se paha, joka vie pois rakkaudesta, vaan se paha on uskon puute, joka on synnin seuraus. Synti itsessään on epätäydellisyyttä, se on sitä, mikä vallitsee elämässä yleensä, mikä vallitsee maailmassa. Me emme voi maailmaa muuttaa toiseksi kuin mitä se on, se on sellainen kuin se on, ja siinä vallitsee synti. Mutta se ei ole itsessään pahaa, sillä se häviää, se, mikä on todellinen paha, on se uskon puute, se heikontava omantunnon tuska, joka valtaa ihmisen, kun hän on tehnyt syntiä. Mutta jos ihminen on saavuttanut elävän uskon, niin että se usko täyttää hänen olemuksensa, niin hän kasvaa askel askeleelta, koska hän ei mistään pahasta tiedä. Ja siksi hän langetessaankin ei voi syntiä tehdä koska hän näkee siinäkin Jumalan rakkauden, ja sentähden tämä elävä usko on ainoa, joka vapauttaa. Tämä usko on alinomaista toimintaa, se on suurin hyvä työ, minkä ihminen voi tehdä.“ Luther ei erota hyviä töitä uskosta, vaan yhdistää ne yhdeksi sanoessaan: ”Elävä usko on suurin hyvä työ, minkä ihminen voi tehdä.“ Tämän portin kautta ovat kulkeneet kaikki mystikot ja viisaat, ja sentähden jokainen ihminen voi kulkea heidän jäljissään.

(Puhtaaksi kirjoittanut P.S.)